

Metodický list pro pedagogy

Jak pracovat s filmem Žert

ŽERT

Československo, 1968, 77 min

Režie: Jaromil Jireš

Scénář/námět: Milan Kundera, Jaromil Jireš

Hudba: Zdeněk Pololáník

Hrají: Josef Somr, Jana Dítětová, Luděk Munzar, Jaroslava Obermaierová, Věra Křesadlová, Milan Švrčina, Evald Schom, Miloš Rejchrt

Anotace:

Žert patří mezi významná díla československé filmové tvorby 60. let. Opírá se o stejnojmenný román Milana Kundery, jenž se odvíjí kolem důležitého poznání: nová křivda neodstraní, ani nezahluší křivdu starou. Děj začíná, když univerzitní posluchač Ludvík Jahn pošle z jakéhosi školení své dívce a zároveň kolegyni pohlednici, na níž je mimo jiné napsáno „Optimismus je opium lidstva! Zdravý duch páchne blbostí. Ať žije Trockij!“. A protože se píše 50. léta, následky na sebe nenechají dlouho čekat. Jahn vyhodí z fakulty a je poslán do trestního pracovního útvaru pověstného mimořádně surovým zacházením. Po letech represe se hlavní hrdina pokusí aspoň zprostředkovaně původci svého pádu pomstít. Dochází však k výše zmíněnému zjištění. Režisér Jaromil Jireš zachytil nejen kruté poměry ve vojenské pracovní jednotce na začátku 50. let, ale také uvolňující se společenské klima o patnáct let později.

Oficiální text distributora (redakčně kráceno)

JAK PRACOVAT S METODICKÝM LISTEM

Metodický list pro pedagogy je založen na analýze čtyř scén z filmu. Ke každé scéně byl připraven informační text, který obsahuje vysvětlení historického pozadí scény, a dále analýzu, zda jsou zobrazené události reálné, popis chování postav a další zajímavosti. K vybraným scénám jsou k dispozici náměty k činnosti do výuky včetně pracovních listů pro studenty.

OPTIMISMUS JE OPIUM LIDSVÁ! ZDRAVÝ DUCH PÁCHNE BLBOSTÍ. AŽ ŽIJE TROCKIJ!

Historické pozadí:

Lev Davidovič Trockij byl jedním z hlavních představitelů Velké říjnové socialistické revoluce v roce 1917. Po smrti Lenina v roce 1924 se v rámci vnitrostranických bojů střetl se Stalinem. V roce 1927 byl Trockij ze strany vyloučen a poslán do vyhnanství ve Střední Asii. O dva roky později byl donucen navždy opustit území SSSR. Trockij zastával myšlenku permanentní revoluce, čímž se ostře vymezoval vůči stalinismu – ten prosazoval koncepci socialismu v jedné zemi. Trockij byl posledním Stalinovým rivalem, který nebyl zlikvidován během zinscenovaných procesů. Za opium lidstva bylo podle marxistické teorie považováno náboženství. Marxova kritika náboženství byla založena na představě, že náboženství přináší pouze iluzorní štěstí, jež brání štěstí skutečnému.

Realita:

- K masovým akcím oslavujícím významná výročí docházelo v letech 1948 až 1989 pravidelně. Jejich cílem bylo demonstrovat sílu režimu a jeho jednotu s lidem.
- V rámci silné ideologické indoktrinace probíhaly vzdělávací přednášky a školení zaměřené na marxistickou-leninskou ideologii.

Pravděpodobné:

- Markéta byla velmi silně pod vlivem komunistické propagandy, což ji vedlo k rozhodnutí Ludvíka udát.

Nepravděpodobné:

- Vzhledem k atmosféře doby by si Ludvík Jahn nejspíše nedovolil napsat dopis, který by zpochybnil jeho víru v komunistický režim. Represe namířené vůči vysokoškolským studentům začaly brzy po únorovém převratu v roce 1948 a jakýkoliv projev nedůvěry tak mohl znamenat vyloučení ze školy a někdy dokonce zatčení.

Zajímavosti:

- Oslava Prvního máje: záběr se natáčel na Václavském náměstí.
- Příslušníci lidových milic: v pozadí oslav vidíme stát milicionáře v pro ně typických modrých uniformách.
- Mládež oslavující První máj: vysokoškolští studenti najatí jako komparz pro natáčení filmu Žert odmítli provolávat Sovětskému svazu slávu, jak bylo ve scénáři. Režisér Jaromil Jireš je ale nakonec přesvědčil.

Postavy:

- Lidé slavící První máj: symbolizují masu, jež se státem řízených oslav účastnily ať už z přesvědčení, nebo z povinnosti.
- Ludvík Jahn: užívá si mládí a někdy se chová až lehkomyšlně. Představuje lidi, kteří se o politickou situaci v zemi nezajímali a věnovali se spíše svým každodenním starostem.
- Markéta Pospíšilová: svou roli v novém společenském řádu bere velmi vážně, až fanaticky. Symbolizuje nadšené mladé komunisty plně oddané novému režimu.

NÁMĚTY K ČINNOSTEM VE TŘÍDĚ:

► Jak se slavil První máj

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: prostřednictvím dobových předmětů a vzpomínek pamětníků se studenti seznámí s tím, jak probíhaly oslavy Prvního máje

Pomůcky: psací potřeby, papír

Stopáž: 10:30 – 12:25 min.

Popis činnosti: požádáme studenty, aby se pokusili najít předmět, jenž by o veřejných oslavách organizovaných v době komunistického režimu vypovídal, a vypátral jeho příběh (zeptat se majitele předmětu, vyhledat informace v knihovně či na internetu). Může se jednat o dobové fotografie, plakáty či oblečení. Studenti předmět přinesou do třídy a vyloží svým spolužákům příběh s ním spojený. Následně diskutujeme o tom, zda by jim tento způsob oslav vyhovoval.

► Prohlášení k Ústavě 9. května

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: prostřednictvím prohlášení k Ústavě 9. května si studenti uvědomí ideologickou linii doby

Pomůcky: pracovní list č. 1 Prohlášení k Ústavě 9. května

Popis činnosti: rozdělíme studenty do skupin po čtyřech a rozdáme jim pracovní list č. 1 Prohlášení k Ústavě 9. května. Vyveme je, aby si text přečetli a označili slova, jež podle jejich názoru vypovídají o duchu doby. Po dokončení skupinové práce se studentů zeptáme, proč označili právě tato slova, co podle nich znamenají a proč byla užita.

VYLOUČENÍ LUDVÍKA JAHNA ZE ŠKOLY A KSČ

Historické pozadí:

Čistky na vysokých školách začaly na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v březnu 1948. Akční výbory Národní fronty vylučovaly profesory a studenty pro jejich činnost před Únorem 1948. Na den výročí boje studentstva proti nesvobodě 17. listopadu vyzval generální tajemník KSČ Rudolf Slánský k radikální očiště školství. Následovala vlna čistek, jež byla prezentována jako studijní prověrka. Vylučování byli převážně kádrově nevhodní studenti. Hlavní vlna tzv. studijních provereček proběhla v letech 1948 až 1949. V následujícím období byli studenti na vysoké školy přijímáni na základě kádrových posudků a v případě nevhodného jednání mohli být vyloučeni. Studijní prověrky postihly řady talentovaných lidí a po dvacet let výrazně zasahovaly do svobody vysokého školství.

Realita:

- Proces vyloučení Ludvíka ze školy odpovídá mechanismu, jenž byl v 50. letech nastolen. Obviněný nejdříve předstoupil před komisi zástupců z řad Svazu studentstva. Následovalo veřejné slyšení, na kterém bylo rozhodnuto o jeho vyloučení.

Pravděpodobné:

- Pro Markétu představovala strana nejvyšší prioritu, a proto pro ni bylo ohlášení Ludvíkova jednání samozřejmostí.
- Stejně jako Ludvík bylo mnoho studentů vyloučeno ze školy pro drobné přestupky. Vzhledem k obvinění z trockismu mohl být dokonce postaven před soud.
- Ponížení, jemuž byl Ludvík během jednání komise vystaven, vychází z toho, že se komunistický režim snažil zbavit své oběti důstojnosti a udělat z nich poslušné loutky.

Nepravděpodobné:

- Vzhledem k tomu, že byl Pavel Zemánek jedním z hlavních představitelů komunistické mládeže a očividně měl vysoké ambice, nebyl by se s Ludvíkem ve chvíli, kdy byl obviněn z protikomunistického postoje.

Zajímavosti:

- Studentská aula, v níž došlo k vyloučení Ludvíka Jaha: scéna se odehrává v aule Lékařské fakulty Univerzity Karlovy na Albertově. Interiér je dodnes stejný.
- Dopis Julia Fučíka: je citován v autentickém znění. Julius Fučík se stal symbolem protifašistického odboje. Jeho motáky se často užívalo k propagandistickým účelům.
- Uniforma členky Československého svazu mládeže: autentická uniforma.

Postavy:

- Pavel Zemánek: působí jako hlavní žalobce a soudce. Jedná sebejistě a používá typický jazyk své doby. Reprezentuje představitele komunistické mládeže.
- Komise Svazu studentstva: skládá se z přátel Ludvíka Jaha. Jejich vztah k němu se ale mění v okamžiku, kdy se prohrší vůči komunistické ideologii. Chovají se arogantně a podezřívavě – snaží se najít důkazy o Ludvíkově protistátní činnosti.
- Ludvík Jahn: stává se obětí komunistické represe. Přestože je jeho přečin banální, poznamená navždy jeho život.
- Markéta Pospíšilová: v duchu svého fanatismu si text vysvětlí jako útok na komunistickou stranu a Ludvíka udá. O správnosti svého jednání je pevně přesvědčena. Symbolizuje fanatické komunisty ochotné pro dobro strany udávat své přátele.
- Studenti: hlasují pro Ludvíkovo vyloučení. Otázkou zůstává, zda tak všichni činí z přesvědčení, nebo se zkrátka podřizují většině.

NÁMĚTY K ČINNOSTEM VE TŘÍDĚ:

► Rekonstrukce vyloučení ze školy

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: prostřednictvím sepsání scénáře a sehrání scénky si studenti uvědomí absurditu důvodů, jež k vylučování studentů ze škol vedly

Pomůcky: psací potřeby, papír

Stopáž: 14:50 - 17:35 min, 24:45 - 27:15 min.

Popis činnosti: rozdělíme studenty do skupin. Každá skupinka připraví scénář jednání o vyloučení jednoho ze studentů své třídy. Důvody vyloučení musí korespondovat s důvody, které by vedly k jeho vyloučení v době komunistického režimu. Následně scénář nastudují a ztvární před třídou.

► Udat či neudat

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: studenti se zamyslí nad důvody, které vedly Markétu k udání Ludvíka

Pomůcky: psací potřeby, papír

Stopáž: 18:05 - 19:10 min.

Popis činnosti: požádáme studenty, aby se zamysleli nad důvody, které vedly Markétu k udání Ludvíka. Vyzveme je, aby se vžili do její pozice a vytvořili seznam důvodů proč Ludvíka udat a proč ne. Po dokončení samostatné práce diskutujeme se studenty o důvodech, jež v seznamech uvedli, a o tom, co by udělali, kdyby byli na Markétině místě. Ptáme se: *Proč podle vás Markéta Ludvíka udala? Co byste udělali na jejím místě? Dokázali byste udat kamaráda, který by se dopustil nějakého trestného činu? Proč?*

POMOCNÉ TECHNICKÉ PRAPORY

Historické pozadí:

V Pomocných technických praporech (PTP), útvech Československé armády, byly v letech 1950 až 1954 internovány a převychovávány politicky nespolehlivé osoby. Celkově prošlo PTP okolo 60 000 mužů. Příslušníci PTP byli využíváni jako levná pracovní síla v dolech, na stavbách, ve vojenských lesích, kamenolomech či v zemědělství. Životní a pracovní podmínky ve vojenských táborech nucených prací byly otřesné. Vojáci nebyli ubytováni v kasárnách, ale v různých provizorních objektech, jež často nesplňovali základní hygienické předpisy. Důraz byl kladen primárně na plnění norem, a proto nebyl brán ohled na bezpečnost práce, hygienu či zdravotní stav mužstva. PTP bývaly nasazovány většinou na fyzicky namáhavé práce. Vojáci byli placeni podle tehdejších obecně platných norem, ale z platu jim bylo strháváno za ubytování a stravu 70 až 90 %. Příslušníci PTP byli tedy jedinými vojáky, kteří si svou základní vojenskou službu zaplatili.

Realita:

- Příslušníků PTP žili v nevyhovujících prostorách, vykonávali náročnou fyzickou práci a byli vystaveni šikaně a týrání ze strany dozorců. Po práci byli nuceni účastnit se pořadového výcviku a politických školení.

Pravděpodobné:

- Ludvík byl kvůli obvinění z trockismu vnímán jako nespolehlivá osoba, což vedlo k jeho zařazení do PTP. Stejně je tomu i u ostatních.
- Kvůli fyzicky náročné práci a psychickému teroru nebyla sebevražda v PTP výjimkou.

Nepravděpodobné:

- Je otázkou, nakolik by sabotáž štafety zůstala bez potrestání. Scéna zachycuje protest vojínů proti pořadovému výcviku po namáhavé práci v dole.

Zajímavosti:

- Kasárna: jedná se o klášter v Chotěšově.
- Práce v dolech: scény byly natáčeny přímo na Mostecku. Umouněné tváře herců tedy nejsou nalíčené, ale skutečně špinavé.
- Uniformy příslušníků PTP: odpovídají autentickým uniformám. Branci neměli k dispozici sváteční uniformu, chodili téměř neustále v pracovním. Navíc jejich pracovní oděvy byly často dědictvím po Wehrmachtu.

Postavy:

- Dozorcí: chovají se agresivně a krutě. Nevnímají příslušníky PTP jako lidi a snaží se jim jejich život v táboře co nejvíce znepříjemnit.
- Příslušníci PTP: symbolizují oběti komunistické represe. Nalezneme zde osoby s různými osudy. Čeněk reprezentuje umělce, kteří se odmítli podřídit komunistickému režimu a pokračovali ve své svobodné tvorbě. Jindřich se postavil proti masivnímu zbrojení, k němuž v 50. letech docházelo, a rozesílal mírové manifesty. Alexej symbolizuje komunisty, již byli stíženi vnitrostraníckými čistkami, a i přesto věřili v neomylnost komunistické strany.

NÁMĚTY K ČINNOSTEM VE TŘÍDĚ:

► Příběhy příslušníků PTP

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: prostřednictvím práce s životopisy příslušníků PTP se studenti seznámí s důvody, kvůli kterým byli lidé do jednotek PTP zařazováni

Pomůcky: pracovní list č. 2 Příběhy příslušníků PTP

Stopáž: 34:30 - 35:30 min.

Popis činnosti: rozdělíme studenty do skupin po čtyřech a rozdáme jim pracovní list č. 2 Příběhy příslušníků PTP. Požádáme je, aby si přečetli text a vyhledali důvod, pro který byla daná osoba přidělena k PTP. Po ukončení samostatné práce, skupiny prezentují své výsledky. Poté vyzveme studenty aby důvody přidělení branců k PTP srovnali a pokusili se důvody kategorizovat. Následuje diskuse. Ptáme se studentů: *Jak se příslušníci PTP se situací, do níž se dostali, vyrovnali? Jak ovlivnilo zařazení do PTP jejich následný život? Jak byste v podobné situaci reagovali?*

► O co přichází

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: studenti si uvědomí, o co oběti perzekucí přišli

Pomůcky: psací potřeby, papír

Stopáž: 31:40 - 34:20 min., 37:10 - 45:30 min.

Popis činnosti: požádáme studenty, aby napsali seznam věcí, jež byly podle jejich názoru pro Ludvíka v mládí důležité. Následně je vyzveme, aby se zamysleli nad tím, o které z těchto věcí přišel, když byl do PTP přiřazen. Poté s nimi diskutujeme o tom, zda s Ludvíkem sdílí některou z důležitých věcí, a jak by se cítili, kdyby o ni přišli.

ZLATÁ ŠEDESÁTÁ

Historické pozadí:

V 60. letech se mezinárodní napětí mezi Východem a Západem po nástupu Nikity Chruščova v SSSR zmírnilo. V Československu došlo k prohloubení krize oficiální ideologie, což se projevilo ve všech oblastech společenského života. Budovatelské nadšení vystřídal formalismus a ideová rozkolísanost. Společenské změny zasáhly nejvíce mladou generaci, jež v komunismu vyrostla a neměla tak srovnání s předválečnou minulostí. Mládež se oddálila ideálům Svazu mládeže a zajímala se o novinky, které přicházely ze Západu. Režim již nebyl schopen základní potřeby obyvatelstva uspokojit. Lidé stále více pociťovali nedostatek spotřebního zboží, zaostalost občanské vybavenosti a zastaralost techniky.

Realita:

- Společnost v 60. letech rozdělovalo generační hledisko. Mladá generace odmítala projevovat organizované nadšení a toužila po svobodě cestování a po kvalitním spotřebním zboží.

Pravděpodobné:

- Společnost 60. let prošla řadou změn, což umožnilo Ludvíkovi začlenit se zpět do normálního života. Mohl zastávat pracovní pozici odpovídající jeho kvalifikaci a již nebyl sociálně vyloučen. Přesto se traumat z minulosti zbavit nedokázal.

Nepravděpodobné:

- Ludvíkova touha po pomstě je otázkou osobního charakteru. Řada politických vězňů se v době uvolnění spíše radovala z nových možností a na pomstu nepomýšlela.
- Slovácká kapela byla na večerní oslavě mládeží ignorována. Přestože byla mladá generace spíše materiálně zaměřena, tradice mají dodnes v tomto regionu velký význam. Scéna měla nejspíše zesílit obraz Ludvíka jako solitéra stojícího proti všem.

Zajímavosti:

- Orloj v úvodních titulcích: orloj se nachází na Horním náměstí v Olomouci.
- Radnice: jedná se o radnici na Masarykově náměstí v Uherském Hradišti.
- Jízda králů: lidový obyčej dodnes udržovaný na Slovácku a na Hané. Tato tradice je od roku 2011 zapsána organizací UNESCO na Seznam mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva.

Postavy:

- Ludvík Jahn: zjišťuje, že jeho pomsta byla bezvýznamná, a možná se i s osobní křivdou, kterou v minulosti prožil, vyrovnal.
- Pavel Zemánek: konformista za jakéhokoliv režimu. Na jednu stranu se aktivně podílel na perzekucích 50. let, na stranu druhou s Ludvíkem hovoří o nespravedlivých zločinech stalinismu. Reprezentuje lidi, kteří se řídí heslem „kam vítr tam plášt“.
- Helena Zemanová: stala se nástrojem pomsty člověka, po jehož boku chtěla najít štěstí v osobním životě.
- Zemánkova mladá milenka: reprezentuje mladou generaci, jež se od mládeže 50. let diametrálně liší.

NÁMĚTY K ČINNOSTI DO VÝUKY:

► Časová osa

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: prostřednictvím tvorby časové osy si studenti uvědomí, jak historické události ovlivňují osud jedince

Pomůcky: velký kus papíru, malířské potřeby, dobové fotografie či plakáty reflektující významné historické události v době Ludvíkova života

Popis činnosti: rozdělíme studenty do skupin po čtyřech a rozdáme jim papír a malířské potřeby. Požádáme je, aby se zamysleli nad životním osudem Ludvíka a nakreslili časovou osu jeho života. Vyzveme je, aby na ose zvýraznili také významné události československých a světových dějin.

Doporučení: z časových os můžeme udělat výstavu

► Filmové plakáty

Cílová skupina: žáci 9. třídy ZŠ, studenti SŠ

Cíle: prostřednictvím studia plakátů studenti reflektují film

Pomůcky: pracovní list č. 3 Filmové plakáty

Popis činnosti: rozdělíme studenty do čtyř skupin a rozdáme jim pracovní list č. 3 Filmové plakáty. Každá skupina obdrží jeden plakát, ten podrobně prostuduje a zamyslí se nad tím, proč byla vybrána právě tato vizuální podoba. Po dokončení samostatné práce skupiny prezentují své názory. Následuje diskuse o plakátech a důležitých meznících děje filmu.

Doporučení: aktivitu je možné rozšířit o přípravu vlastního plakátu k filmu

---

Doporučená literatura:

BÍLEK, J.: *Vojáci druhé kategorie, aneb, Neříkejte jim černí baroni*. Knižní klub, Praha 2010.

BORÁK, M.; JANÍK D.: *Tábory nucené práce v ČSR 1948-1954*. Tilia, Šenov u Ostravy 1996.

ČTVRTEČKA, J.: *Vzpomínky na pobyt u PTP začátkem 50. let*. St. Vittek, Liberec 2005.

HEJL, V.: *Zpráva o organizovaném násilí*. Univerzum, Praha 1990.

HOLEC, F.: *Hořké vzpomínání II – Z dopisů a vzpomínek chlapců pětépáků*. Ústřední rada PTP-VTNP, Praha 1999.

HOŘEC, J.: *Doba ortelů*. Scholaris, Brno 1992.

KAPLAN, K.: *Kořeny československé reformy 1968*. Doplněk, Brno 2002.

KLUSÁK, A.: *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. Torst, Praha 1998.

VANÍČEK, P.: *Čepičkovi otroci v paměti národa*. Primus, Praha 2006.

Odkazy:

Jeden svět na školách: Příběhy bezpráví

www.jedensvetnaskolach.cz/cz/pribehybezpravi/26/Pribehy_bezpravi.html?index=true

Paměť národa

www.pametnaroda.cz

Politictí vězni

www.politictivezni.cz

Rudé právo (1950-1989)

www.svazptp.cz

Totalita

www.totalita.cz

PRACOVNÍ LIST č. 1

Prohlášení k Ústavě 9. května

Ústavní zákon ze dne 9. května 1948 Ústava Československé republiky Prohlášení

My, lid československý, prohlašujeme, že jsme pevně rozhodnuti vybudovat osvobozený stát jako lidovou demokracii, která nám zajistí pokojnou cestu k socialismu. Jsme odhodláni bránit všemi svými silami vymoženosti naší národní a demokratické revoluce proti veškerým snahám domácí i zahraniční reakce, jak jsme znovu před celým světem osvědčili svým vystoupením na obranu lidově demokratických řádů v únoru 1948.

Po staletí bojoval pak český a slovenský lid s feudálními vykořisťovateli a s německou dynastií Habsburků za své sociální i národní osvobození. Pod tímž praporem zahájily také oba národy v první světové válce společný odboj proti německému imperialismu, a podnikeny Velkou říjnovou revolucí, zřídily po staletích poroby, dne 28. října 1918, svůj společný stát – demokratickou republiku Československou.

Když pak oběma našim národům hrozila zkáza z nové imperialistické expanse v zločinné podobě německého nacismu, tu opět – jako kdysi v husitské revoluci panská šlechta – zradila nyní i novověk vládnoucí třída, buržoasie. Ve chvíli nejvyššího nebezpečí se spojila s nepřítelem proti vlastnímu lidu a tím umožnila světovému imperialismu, aby dočasně vyřídil své rozpory na účet obou našich národů hanebnou dohodou mnichovskou.

Tím byla uvolněna cesta k zákeřnému přepadení našeho mírumilovného státu odvěkému nepříteli, jemuž horlivě pomáhali potomci cizích kolonistů, usazení mezi námi a požívající podle naší ústavy všech demokratických práv stejně s námi. Za hrozných událostí druhé světové války jsme povstali k boji za osvobození, který po nesčetných obětech našich nejlepších lidí a za pomoci spojenců, především slovanské velmoci Svazu sovětských socialistických republik, byl vítězně ukončen osvobozením Prahy Rudou armádou dne 9. května 1945.

Rozhodli, že náš osvobozený stát bude státem národním, zbaveným všech nepřátelských živlů, žijícím družně s rodinou slovanských států a v přátelství se všemi mírumilovnými národy. Chceme, aby to byl stát lidové demokracie, v němž si lid zákony nejen dává, nýbrž také jesám vykonává. Chceme, aby to byl stát, v němž všechno hospodářství slouží lidu a je vedeno tak, aby vzrůstal obecný blahobyť, aby nebylo hospodářských krisí a aby byl národní důchod spravedlivě rozdělován. Po této cestě chceme dojít k společenskému řádu, v němž bude úplně odstraněno vykořisťování člověka člověkem – k socialismu.

Zdroj: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.htm (redakčně kráceno)

PRACOVNÍ LIST č. 2

Příběhy příslušníků PTP

Příběh Václava Kyncla

Václav Kyncl se narodil 6. dubna 1929 v rodině krejčího. Jeho otec byl pokladníkem národních socialistů v Holicích. Václav Kyncl byl od mládí aktivním sokolem a všestranným sportovcem. Je pamětníkem květnového povstání v Holicích roku 1945. Po smrti prezidenta Beneše zaslal jeho bratr rodině poštou leták obviňující z Benešovy smrti komunistickou stranu. Leták se dostal do nepravých rukou. Kromě pana Kyncla byli zatčeni i jeho matka, bratr a kamarád. Václav Kyncl byl odsouzen na šest měsíců vězení. V den propuštění byl poslán na několik měsíců do nápravně výchovného tábora v Pardubicích a po propuštění dostal povolávací rozkaz k Pomocným technickým praporům, ve kterých byl nucen sloužit celkem 28 měsíců. Z PTP byl propuštěn v únoru 1953. Po propuštění dělal pomocného dělníka, pokrývače a dlaždiče ve stavebním podniku. Později byl zvolen do funkce předsedy závodního výboru a dále až do předsednictva Československého odborového svazu stavebnictví. Po roce 1989 se zapojil do obnovy Sokola Holice. V současnosti je jeho starostou a členem předsednictva Sokolské župy Východočeské.

Příběh Zdeňka Sternberga

Hrabě Zdeněk Sternberg nebyl politický vězeň. Je ukázkovým příkladem pronásledovaného šlechtice, jenž byl za svůj život několikrát svědkem politických úkladů o rodový majetek. Ačkoli pomohl řadě lidí přejít nelegálně hranice, politickému žaláři po roce 1948 unikl. Jeho příběh však s politickou realitou propojil (ne)známý fenomén doby: jako voják sloužil od října 1950 do prosince 1955 pět let u Pomocného technického praporu jako horník v dole prezident Gottwald u Duchcova, později ve Velkodole čs. armády v Karviné. Po návratu do civilu působil dvanáct let jako kulisák a zástupce jevištního mistra v Hudebním divadle Karlín. Později emigroval do Rakouska, po roce 1989 se vrátil zpět do ČR. Náš rozhovor se uskutečnil v jeho stávajícím bydlíšti – na hradě Český Šternberk.

Příběh Miroslava Šlechty

Miroslav Šlechta se narodil 2. srpna 1928 do rodiny drobného živnostníka. Ještě před druhou světovou válkou se celá jeho rodina přiklonila k Církvi adventistů sedmého dne. V roce 1951 byl odveden na vojnu, kde však chtěl pokračovat ve svěcení soboty. Když odmítl účast na sobotním cvičení, byl vojenským soudem za odmítnutí vojenské povinnosti odsouzen k 18 měsícům vězení. Převážnou část trestu pracoval v uranových dolech na Jáchymovsku. V roce 1953 byl propuštěn a záhy obdržel druhý povolávací rozkaz, tentokrát do Pomocných technických praporů. Ve svěcení soboty pokračoval i v PTP, a byl tedy podruhé odsouzen vojenským soudem – tentokrát na 21 měsíců odnětí svobody. Z druhého trestu byl propuštěn 1. listopadu 1955. Mimo Jáchymova byl vězněn také v Českých Budějovicích, v Plzni na Borech, pak v Opavě či v Brně. Po propuštění se živil jako kopáč a později jako opravář pneumatik. Špatný kádrový profil poznamenal i život jeho rodiny. Jeho manželka Hana byla v roce 1991 spoluzakladatelkou a dlouholetou ředitelkou pardubické neziskové organizace Středisko křesťanské pomoci.

Zdroj: <http://www.politictivezni.cz>

PRACOVNÍ LIST č. 3

Filmové plakáty

